

Ministerstwo Sprawiedliwości

Podsekretarz Stanu
Dariusz Mazur

BK-VII.0520.252.2024
Warszawa, 12 września 2024 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 4293 złożoną przez Pana posła Waldemara Andzela oraz Pana posła Stanisława Szweda do Ministra Sprawiedliwości w sprawie *rażąco niskiego stypendium aplikantów Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury*, uprzejmie przedstawiam następujące informacje.

Ad 1.

Liczba osób przystępujących do konkursu na aplikację sędziowską i aplikację prokuratorską w okresie ostatnich pięciu lat kształtowała się następująco:

- 1) w 2019 r. – 1 765 kandydatów ubiegających się o 100 miejsc na aplikacji sędziowskiej i 80 miejsc na aplikacji prokuratorskiej,
- 2) w 2020 r. – 1 685 kandydatów ubiegających się o 200 miejsc na aplikacji sędziowskiej i 80 miejsc na aplikacji prokuratorskiej,
- 3) w 2021 r. – 1 514 kandydatów ubiegających się o 180 miejsc na aplikacji sędziowskiej i 70 miejsc na aplikacji prokuratorskiej,
- 4) w 2022 r. – 1 381 kandydatów ubiegających się o 170 miejsc na aplikacji sędziowskiej i 70 miejsc na aplikacji prokuratorskiej,
- 5) w 2023 r. – 1 210 kandydatów ubiegających się o 150 miejsc na aplikacji sędziowskiej i 70 miejsc na aplikacji prokuratorskiej.

Odnosząc się do kwestii przyczyn systematycznego spadku liczby kandydatów przystępujących do konkursów na aplikację sędziowską i aplikację prokuratorską, stwierdzić w pierwszej kolejności należy, iż ustalenie powyższego wymagałoby przeprowadzenia stosownych badań ankietowych wśród absolwentów wyższych studiów prawnych, które mogłyby być podstawą do dokonania rzetelnej i pogłębionej analizy zaobserwowanego trendu.

Niezależnie od powyższego wskazać należy na następujące okoliczności mogące mieć bezpośredni wpływ na zmniejszenie liczby osób zainteresowanych udziałem w konkursie na aplikację sędziowską i aplikację prokuratorską:

- malejąca liczba absolwentów wyższych studiów prawniczych w Polsce związana z niższym demograficznym (od poziomu 6 799 osób w 2019 r. do poziomu 5 716 osób w 2023 r. – spadek o 15,92 %),
- roczne mniejsze zainteresowanie absolwentów wyższych studiów prawniczych w Polsce kontynuowaniem kształcenia nie tylko na aplikacjach sędziowskiej i prokuratorskiej, lecz również na aplikacjach: adwokackiej, radcowskiej, notarialnej i komorniczej, o czym świadczy zmniejszająca się liczba osób przystępujących do konkursów na te aplikacje (od poziomu 6 535 osób w 2019 r. do poziomu 6 058 osób w 2023 r. – spadek o 7,2%),
- systematyczne obniżanie w poprzednich latach ustalanych przez ówczesnego Ministra Sprawiedliwości, na podstawie art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury (Dz. U. z 2023 r., poz. 217 ze zm., dalej: u.k.s.s.p.), limitów przyjęć na aplikację sędziowską (od poziomu 200 miejsc w 2020 r., do poziomu 150 miejsc w 2023 r. – spadek o 25%) i aplikację prokuratorską (od poziomu 80 miejsc w 2020 r. do poziomu 70 miejsc w 2023 r. – spadek o 12,5%),
- wprowadzenie, począwszy od 2020 r. (ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw – Dz. U. z 2018 r., poz. 1443) konkursów na aplikację uzupełniającą sędziowską i aplikację uzupełniającą prokuratorską (z łączną liczbą uczestników w latach 2020–2023: 2 073 kandydatów w przypadku konkursu na aplikację uzupełniającą sędziowską i 871 kandydatów w przypadku konkursu na aplikację uzupełniającą prokuratorską),
- zainteresowanie absolwentów wyższych studiów prawniczych w Polsce możliwością pracy w zawodzie w korporacjach, bezpośrednio po ukończeniu studiów lub nawet w trakcie ich trwania, bez konieczności odbywania 3-letniej aplikacji sędziowskiej i prokuratorskiej,
- realna obawa wiążąca się z możliwym kwestionowaniem, po zakończeniu szkolenia w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury (dalej jako „KSSiP”), statusu asesorów oraz sędziów, a tym samym podważanie prawidłowości ich, powołania na ww. stanowiska z uwagi na opiniowanie przez Krajową Radę Sądownictwa jako organu niespełniającego, zgodnie z wyrokami ETPCz, TSUE, SN oraz NSA, wymogu niezależności od władzy ustawodawczej i wykonawczej.

W świetle przedstawionych wyżej argumentów, za nieuzasadnione i nieoparte obiektywnymi i zweryfikowanymi danymi (odnoszącymi się do ustalenia przyczyn opisywanej tendencji w oparciu o stanowisko samych zainteresowanych) uznać należy założenie, że jedynym czynnikiem determinującym spadek liczby kandydatów przystępujących do konkursów na aplikację sędziowską i aplikację prokuratorską, jest wysokość stypendium przysługującego aplikantom KSSiP.

Ponadto wskazuję, że na dzień 30 czerwca 2024 r. (dane w trakcie weryfikacji) w sądach rejonowych pozostawały nieobsadzone 442 stanowiska sędziowskie i asesorskie.

Ad 2,3 i 4.

Należy zaznaczyć, że historycznie od momentu uchwalenia ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury (Dz. U. Nr 26, poz. 157 z późn. zm.) wysokość stypendium była określana w oparciu o relacje do najniższego wynagrodzenia zasadniczego referendarza sądowego, jednakże była również uwarunkowana zmianami dotyczącymi samego szkolenia czy statusu aplikantów. Wobec powyższego należy podkreślić, że porównywanie samych wartości kwot stypendium bez analizy historii nowelizacji ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury w kontekście statusu, programu szkolenia oraz praw i obowiązków aplikantów jest niewystarczająca i może prowadzić do błędnych wniosków.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 czerwca 2009 r. w sprawie stypendium dla aplikantów Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury (Dz.U. Nr 99, poz. 833 z późn. zm.) stypendium aplikanta aplikacji ogólnej wynosiło 3 300 zł, a stypendium aplikanta aplikacji sędziowskiej i aplikanta aplikacji prokuratorskiej – 3 800 zł. Wówczas stanowiło to odpowiednio 70% i 80% najniższego wynagrodzenia zasadniczego referendarza sądowego w 2010 r.

Następnie na mocy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 grudnia 2017 r. w sprawie stypendium aplikantów Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury (Dz. U. z 2017 r. poz. 2463 z późn. zm.) wysokość stypendium aplikanta określono następująco:

- 1) w trakcie pierwszych dwunastu miesięcy szkolenia - 3500 zł,
- 2) po ukończeniu dwunastu miesięcy szkolenia - 3800 zł.

Powyżej określone kwoty stypendium stanowiły odpowiednio ok. 55% i ok. 60% najniższego wynagrodzenia zasadniczego referendarza sądowego w 2017 r., zostały zatem określone na niższym poziomie niż w rozporządzeniu z 2009 r. Obecnie aplikanci w trakcie pierwszych dwunastu miesięcy szkolenia otrzymują 4500 zł, a po ukończeniu dwunastu miesięcy szkolenia – 5100 zł, co stanowi odpowiednio 42% i niemal 50 % najniższego wynagrodzenia zasadniczego referendarza sądowego w 2024 r.

Przyczyną przeprowadzenia w 2024 r. przez Ministerstwo Sprawiedliwości nowelizacji rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 grudnia 2017 r. w sprawie stypendium aplikantów Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury (Dz.U. z 2022 r., poz. 2497 ze zm.) było dostrzeżenie pilnej potrzeby podwyższenia kwoty normatywnie przyznanego aplikantom stypendium - z uwagi na dynamiczne zmiany uwarunkowań społeczno-gospodarczych ostatnich lat. Należy jednak zaznaczyć, że podwyższenie kwoty stypendium aplikantów KSSiP nie zostało przewidziane w budżecie tejże instytucji na rok 2024 r., a co za tym idzie dotacja podmiotowa dla Krajowej Szkoły na ten rok, z której jest finansowane stypendium, nie została w tym zakresie odpowiednio zwiększona.

Pomimo to, po dokonaniu szeregu analiz oraz zainicjowanych i ostatecznie zaakceptowanych przez Ministra Sprawiedliwości przesunięć środków w ramach budżetu KSSiP, udało się wygospodarować środki na waloryzację stypendium aplikantów KSSiP. Ze względu jednak na to, że nowelizacja rozporządzenia przewidująca podwyższenie kwot stypendium realizowana była w trakcie roku budżetowego - w warunkach przyjętego i wykonywanego już budżetu tak KSSiP, jak i Państwa - musiała zostać sfinansowana z wygospodarowanych rezerw budżetowych, co nie dawało swobody w zakresie kształtowania tej podwyżki, lecz zmuszało do dostosowania jej z jednej strony do potrzeb aplikantów, a z drugiej do pozostających do rozdysponowania oszczędności.

Zważywszy zaś na to, że podwyżkę tę odnosić należy do około 1000 aplikantów i uwzględnić ją w kontekście każdego z kolejnych miesięcy, co generuje po stronie KSSiP znaczne kwoty wydatkowane na ten cel każdego miesiąca – nie można jej było określać w oderwaniu od realiów budżetowych tej instytucji. Konsekwencje nadmiarowych zmian w tym obszarze prowadziłyby bowiem do niewypłacalności instytucji i tym samym pozostawałyby w kolizji z dyscypliną finansów publicznych.

Wobec powyższego, zdając sobie sprawę nie tylko z ograniczoności, ale i ze stanu budżetu Państwa, a w konsekwencji i z wynikającej poniekąd z tego sytuacji finansowej Krajowej Szkoły, w wydanym przez Ministra Sprawiedliwości i ogłoszonym 12 czerwca 2024 r. w Dzienniku Ustaw pod poz. 865 rozporządzeniu z dnia 7 czerwca 2024 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie stypendium aplikantów Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury przyjęto rozwiązania, które są aktualnie możliwe do realizacji i równocześnie godzą sprzeczne oczekiwania wynikające z jednej strony ze stanowiska Ministerstwa Finansów, a z drugiej – z postulatów aplikantów. Tym samym ustanowioną przywołanym rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości podwyżkę stypendium należy ocenić jako efekt racjonalnego wyważenia aktualnych możliwości budżetowych i uzasadnionych potrzeb aplikantów.

Równocześnie należy zaznaczyć, że powyższa nowelizacja stanowi rozwiązanie tymczasowe wynikające z aktualnych, przedstawionych wyżej warunków. W przyszłości należałoby rozważyć wprowadzenie rozwiązania umożliwiającego zastosowanie mechanizmu automatycznej waloryzacji stypendium np. poprzez jego powiązanie z minimalnym wynagrodzeniem za pracę. Opracowanie takiego rozwiązania musi być jednak poprzedzone pogłębionymi analizami nie tylko – co oczywiste - w kontekście przyszłych obciążeń budżetowych, ale także pod kątem spójności przyjętych rozwiązań systemowych oraz weryfikacji pierwotnych założeń w tym zakresie dotyczących przykładowo relacji wysokości stypendium do wysokości wynagrodzenia asystenta sędziego i asystenta prokuratora czy wynagrodzenia referendarza sądowego.

Podkreślić również należy, że opracowanie projektów aktów normatywnych dotyczących ustroju sądownictwa i prokuratury stanowi także zadanie powołanej przez Ministra Sprawiedliwości Komisji Kodyfikacyjnej Ustroju Sądów Powszechnych i Prokuratury. Na obecnym etapie prac legislacyjnych Komisja ta zajmuje się jednak projektami ustaw przywracającymi praworządność w Rzeczypospolitej Polskiej, a w szczególności zapewniającymi obywatelom realizację prawa do należyście obsadzonego sądu.

Zważywszy zaś, że te obszary - po latach wypaczeń - są priorytetowe dla naprawy systemu prawnego oraz niezbędne dla systemowej poprawy funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, odnoszące się do nich zmiany ustawowe muszą poprzedzać proces weryfikacji i ponownego zdefiniowania roli aplikantów, jak i absolwentów KSSiP.

Ad 5.

Uprzejmie informuję, że KSSiP w projekcie planu finansowego na 2025 r. zaplanowała stypendia dla aplikantów w łącznej kwocie 49 119 000 zł w tym: Ośrodek Aplikacji Sędziowskiej 34 123 000 zł i Ośrodek Aplikacji Prokuratorskiej 14 996 000 zł.

Wysokość stypendium została obliczona na podstawie następujących stawek:

- 4 500 zł brutto w trakcie pierwszych dwunastu miesięcy szkolenia,
- 5 100 zł brutto po ukończeniu dwunastu miesięcy szkolenia,
- dodatek za odległość, o który podwyższa się stypendium aplikanta w zależności od jego miejsca zamieszkania.

Uzupełniająco należy wskazać, że każdorazowe podwyższenie stawek stypendium dla aplikantów spowoduje znaczny wzrost wydatków w planie rzeczowo-finansowym KSSiP. Na chwilę obecną zabezpieczenie skutków finansowych wzrostu stawek stypendium aplikantów określonych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 grudnia 2017 r. w sprawie stypendium aplikantów Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury (Dz.U. z 2022 r., poz. 2497 ze zm.) odbywa się w ramach środków niewykorzystanej dotacji podmiotowej w latach ubiegłych. Kwota dotacji podmiotowej niewykorzystanej w latach ubiegłych pozwoli na sfinansowanie wzrostu wysokości stypendium aplikantów KSSiP w określonym czasie aż do pełnego wykorzystania tych środków, przy czym z odpowiednim wyprzedzeniem, przed wyczerpaniem puli niewykorzystanych środków, na etapie planowania budżetowego konieczne będzie podjęcie działań w celu stosownego zwiększenia poziomu dotacji podmiotowej. Szacowane skutki wzrostu stypendium aplikantów w skali 2025 r. wyniosą 9 441 000 zł.

Z wyrazami szacunku

Dariusz Mazur
Podsekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/